

Йордан Йовков

Граничари

Постът се казваше Пъстрите чуки. На това място билото на планината е открито и голо. Беше есенно време, но тая голяма поляна, обрасла с гъста трева и хвойнови храсти, изглеждаше още зелена и свежа. Под нея, надолу по склоновете, пороищата са изровили големи сипеи, пръстата е бяла като вар, а между зелените хвойни тия бели ивици се спускат успоредно една на друга, като шарките на зебра. Местността заслужено носеше името си.

Горе на поляната, на около пет-шестстотин крачки един от други, стояха двата поста – българският и сръбският. Те твърде много си приличаха – уединени здания с бели стени и червени покриви, с малки знамена, които се развяваха високо над тях. Дъждът беше измил разноцветните бои, така че и те си приличаха. Някога тук беше спокойно и тихо. Но щом се обяви мобилизацията, всичко изведнъж се измени. Около постовете не се движеха хора, войниците не се срещаха помежду си, патрулите се избягваха. И дори самият вид на тия две здания доби нещо тревожно настръхнало и враждебно. Нощем поправяха окопите, обвиваха вежите с ново сено, намазано с катран. Щом се запалеха тия вежи, това щеше да бъде условният знак за тревога. Войната можеше да избухне всеки час.

На Пъстрите чуки имаше осем души войници. Но днес тъй се случи, че повечето ги нямаше: един се беше разболял, двама откараха в заставата контрабандиста, когото бяха заловили през нощта, други двама патрулираха по границата. В поста бяха останали трима души: сухият и висок като върлина опълченец Хараламби беше часови, а подчасът беше Недю. Тоя Недю беше дребно момче с дяволито лице, сухо и черно като въглен. Той седеше на прага и дялаше нещо, правеше си нова лъжица, може би десетата вече, защото всички, КОИТО беше правил досега, все му се виждаха малки. Вътре беше старшият на поста, Борис Камбарев.

Времето беше мрачно и мъгливо, вятърът развяваше дъжда като мокра и гъста паежина. Изглеждаше, че днес се мръква много рано.

При часовия излезе Борис. Той беше типичен граничар: висок, здрав и силен, с бели като сняг навои, с гъсти черни върви, кръстосани отпред, с бозяв япанджак, небрежно наметнат върху раменете му с някаква хайдушка грация. Имаше нещо особено и неуловимо у тоя момък. Лицето му беше загоряло, но приветливо, очите гледаха спокойно и открито, но някак продължително, недоверчиво и въпросително. Несъзнателно и често той се озърташе ту на една, ту на друга страна. Във всяка негова поза се чувствуваше силата на пристегнатата пружина, всяко движение беше кораво и силно, но в същото време ловко и плавно, като у

хищник. От цялата му фигура идеше тая самоувереност и спокойна смелост, която добиват хората, които дълго са живели сред рискове и опасности.

Хараламби не снемаше очи откъм страната на сърбите. Вече два часа той следеше една тънка струя дим в гората зад поста, нещо, което му се виждаше твърде подозрително. Всичко, каквото забележеше, той го разказваше на Бориса. Но той като че не го слушаше и разсеяно поглеждаше към заставата. Войниците не се връщаха, патрулът закъсня. Изведнъж откъм върха се зачу кучешки лай и те се вслушаха. Лаеха техните кучета Паша и Юда, които бяха отишли с патрула. Граничарите, също като ловците, разбират кучешкия лай, като жив език: те знаят кога е на дивеч и дори какъв е. Кога е свой, кога е чужд човек, върви ли, или седи някъде на едно място. Най-последно – кога той лай е само от весело настроение, от случайно подушени дири или е проста закачка с някоя костенурка.

Оттатък върха сега ясно се чуваше тежкия и силен бас на Паша, гневен, но още въздържан. По-слабо, и от време на време, се чуваше и тънкия лай на Юда, ленив и сух като кашлица. Войниците се спогледаха мълчеливо и се разбраха. Борис грабна пушката си, праметна ремъка, ножът блесна в дъжда. Бързо и леко той тръгна към върха.

Надолу към него тичаше някой и когато стигна сред белия сипей, черната и висока фигура ясно се очерта: Борис позна опълченец бай Рангела, единия от патрулите. Като наближи Бориса и го видя, бай Рангел се спря, но от умора и вълнение не можеше да заговори.

– Борисе!... Господин младши! – поправи се бързо той – сърбите... там... сърбите!

– Е? – спокойно попита Борис. – Какво сърбите?

– Бе двама сърби излязоха насреща ни там, при пирамидата. Искат да ни земат пушките. „Бацай пушку“ – каже... Уж сме били ходили навътре у тях. Оставих Сава, пък аз...

Но Борис тръгна бързо нагоре.

– Пък аз рекох да обадя – продължаваше си бай Рангел и подтичваше да стигне Бориса. – „Бацай пушку“! Ами! Ще ги дадем!

Те стигнаха до върха. Сава беше там. Не твърде далеч пред него стояха двама сръбски войници, единият прав, другият приклепнал зад един камък. Той, който беше прав, махаше с ръка и викаше нещо на Сава. Борис се спря за минута на самия връх и след това тръгна право към него. Той беше по-близо. Сърбинът изведнъж млъкна, самият вид на Бориса го изненада и стресна, той промени лице и като че поиска да се

върне, но веднага кипна и се развика:

– Бежай от овде, ей! Бежай, че ми поедеш един куршум!

– Какво? – отговори Борис и пристъпваше пак към него. – Да бягам? А ти що щеш тук? Я назад! Назад, ти казвам!

Сърбинът дигна пушката си и завика още по-високо:

– Бежай! Бежай, или кю те убимо! Овде е цео пук.

– А при нас са десет! – отговори Борис, като пристъпваше и гледаше сърбина право в очите.

Раздаде се гърмеж. Сърбинът, който беше залегнал зад камъка, беше стрелял върху Бориса, без да го улучи. Но бързо той извади нещо, замахна с ръка и го захвърли: в краката на Бориса падна бомба, отскочи и се търкули надолу по сипея. Рангел, Сава и Борис, и самият сърбин, всички легнаха на земята. Оглушителен гърмеж. Когато другите подигнаха очи, не можаха да разберат как и кога беше станало туй, което видяха: единият сърбин лежеше неподвижен, над него стоеше прав Борис и стреляше по другия, който бягаше. Един, два гърмежа. Сърбинът издигна ръце, направи няколко крачки ту в една, ту в друга страна и падна като покосен на земята.

Настъпи кратка пауза от дълбока и зловеща тишина. Беше се стъмнило вече. И ето, едновременно почти пламнаха вехите и на двата поста. Димът не се виждаше, но в тежкия и влажен въздух медночервени пламъци се люлееха и падаха към земята. Широко и ярко сияние обля мъглата наоколо. Веднага откъм сръбския пост запукаха пушки и в мрака едва се забелязаха силуетите на много хора, които се спущаха надолу. Бай Рангел ги видя, искаше да ги посочи и на Бориса, но той вече стреляше. Тогава Рангел и Сава почнаха да стрелят и те.

Отначало бяха само тримата. После дойдоха опълченци и БОЙНИЦИ от другите постове, дойдоха други и от заставата. Сърбите се бяха спрели в едни хвойнови храсти, стреляха често, но по-напред не можаха да се приближат. И през всичкото време на сражението Борис не се запря. Той присрещаше войниците, които пристигаха, водеше ги по най-безопасните пътеки, избираше им позиции, посочваше им де да стрелят. Той ходеше от една група при друга, стреляше сам, нареждаше, даваше заповеди. Повечето войници го виждаха за първи път. Белите навои с кръстосани върви показваха, че той е граничар, но под япанджака не можеше да се познае чинът му. Той беше спокоен, безстрашен и хубав в тая странна униформа. Не знаеха кой е, но всички му се покоряваха. Само ония, които бяха близо до бай Рангела, можаха да научат нещо повече за Бориса, защото всеки път, когато минеше наблизко, бай

Рангел се обръщаше и му викаше: „Ама, Борисе! Господин младши! Не може тъй, легни малко, легни де! Ще те пребият!“...

Около хвойновите храсти най-после гърмежите се прекратиха. Блясъци не се виждаха повече. За късо време откъм сръбския пост се обадиха няколко пушки, но скоро замлъкнаха. Стрелбата се прекрати и от двете страни. Сражението се свърши, върхът беше запазен.

Настъпи такава тишина, че ясно се чуваха как удрят дъждовните капки п като че за първи път в тая нощ хвойните зашумяха. Двете кучета, които бяха се изгубили някъде, се мярнаха изново. Горе на самия връх лаеше Паша: три последователни басови звука и след малка пауза – четвърти. Това показваше, че има чужди хора, но те са далеч. Юда, като бяло петно, се мярваше из тъмнината и душеше отдалеч раниците.

Войниците бяха много сега. Загърнати в корави и мокри платнища, те бяха се събрали на голям кръг. З средата на тоя кръг беше Борис. Едната му ръка беше превързана, цяла обвита в бинтове и обвесена на гърдите. Той седеше на земята, наметнат, както по-ра-но, с япанджака си, и мълчеше. Около него ходеше бай Рангел, По бързите и нервни движения и по гласа се виждаше, че старецът още е развълнуван, но доволен н весел. Той разказваше на войниците всички подробности на сражението. Лулата му често припламваше и за минута огряваше лицето му: виждаха се гъстите му вежди и желтите мустаци, които стигаха чак до раменете. „Ама аз му казвах – говореше той, – Борисе, господин младши, легни, легни малко!... Нейсе, ще му мине, като да е на Юда.“

И той се наведе и поправи по-добре япанджака върху раменете на Бориса.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Иван Иванов или Елина Мирчева

Публикация

Йордан Йовков, „Събрани съчинения в шест тома“, Том първи, „Български писател“,
С. 1976. Под общата редакцията на Симеон Султанов.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7969>]